

PREZENTACJA MONOGRAFII PROF. MAŁGORZATY OMILANOWSKIEJ-KILJAŃCZYK

Marian Lalewicz. Architekt petersbursko-warszawski

Wydana właśnie monografia *Marian Lalewicz. Architekt petersbursko-warszawski* prof. Małgorzaty Omilanowskiej-Kiljańczyk została zaprezentowana 23 listopada 2023 roku w stołecznym Muzeum Ziemi PAN w ramach cyklu *Architekci i urbaniści Warszawy XX wieku w willi Bohdana Pniewskiego*. Jest to kolejna publikacja Narodowego Instytutu Polskiego Dziedzictwa Kulturowego za Granicą POLONIKA w ramach serii naukowej „Studia i Materiały” (red. dr Dariusz Konstantynów, Warszawa 2023).

Marian Lalewicz (1876–1944) to bodaj najwybitniejszy architekt petersbursko-warszawski, a przy tym wykładowca i społecznik. Pozostawił po sobie wyjątkowo bogatą spuściznę w obu miastach. Uczeń prof. Leontija N. Benois (1856–1928) na Wydziale Architektury petersburskiej Cesarskiej **Akademii Sztuk Pięknych**, nad Newą zastąpił przede wszystkim jako autor projektu **Domu Handlowego Mertensa** [Торговый дом Ф. Л. Мертенса] przy prosp. Newskim [Невский пр.] 21, dzięki któremu wszedł do historii światowej architektury. W Polsce, do której wrócił po przewrocie bolszewickim 1917 roku, był profesorem, a w latach 1935–1938 prorektorem Politechniki Warszawskiej, wykładał także w Szkole Sztuk Pięknych. Na warszawski dorobek Lalewicza złożyły się

siedziby Dyrekcji Polskich Kolei Państwowych, Państwowego Banku Rolnego, Państwowego Instytutu Geologicznego i wiele innych obiektów. W czasie powstania warszawskiego 1944 roku architekt podzielił tragiczny los mieszkańców miasta – zginął w masowej niemieckiej egzekucji. Symbolicznym miejscem jego spoczynku jest grób rodzinny Lalewiczów (kw. 244, rz. I, m. 29) na cmentarzu Powązkowskim (tzw. Stare Powązki).

Ponad 400-stronicowe opracowanie jest wynikiem wieloletnich prac badawczych i kwerend autorki, prowadzonych między innymi w petersburskich archiwach: Centralnym Państwowym Archiwum Historycznym Sankt Petersburga [*Центральный государственный исторический архив Санкт-Петербурга*, CGIA StP], Rosyjskim Państwowym Archiwum Historycznym [*Российский государственный исторический архив*, RGIA] oraz Naukowo-Badawczym Muzeum przy Rosyjskiej Akademii Sztuk [*Научно-исследовательский музей при Российской Академии художеств*, N-IM PACH StP]. W czterech rozdziałach autorka szczegółowo przedstawia, w porządku chronologiczno-typologicznym, koleje życia i spuściznę twórczą Lalewicza, przy czym zasadniczy trzon stanowią opisy jego karier w Petersburgu i w Warszawie. Istotnym komponentem monografii są ilustracje – projekty, rysunki i zdjęcia budowli. Recenzenci podkreślają badawczą rzetelność i wysoki poziom naukowy publikacji.

Licznie przybyłych na spotkanie gości przywitani: dyrektor muzeum Anna Piontek, dyrektor Instytutu POLONIKA Dorota Janiszewska-Jakubiak oraz organizator cyklu prof. Stefan Jackowski. Rozmowę z prof. Małgorzatą Omilanowską-Kiljańczyk o swoistym fenomenie twórczości Lalewicza, zwłaszcza w okresie warszawskim, poprowadził dr Jarosław Trybuś.

Warto podkreślić, że jest to już druga – po książce prof. Borysa M. Kirikowa poświęconej **Marianowi Peretiatkowiczowi** (1872–1916) – opublikowana w ostatnim czasie monografia architekta polskiego pochodzenia działającego w Petersburgu.

Ewa Ziólkowska

Była dyrektor Instytutu Polskiego
w Sankt Petersburgu